

Exam. Code : 103205

Subject Code : 1227

B.A./B.Sc. 5th Semester**PHILOSOPHY****(Western Metaphysics and Epistemology)**

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, by selecting **ONE** question from each section. Question No. 9 is compulsory.

SECTION—A

1. Discuss the issues and concerns of Western Metaphysics and Epistemology in detail. 15
2. Give a comparative account of subjective and objective forms of Idealism. 15

SECTION—B

3. Highlight the differences between Monism and Dualism. 15
4. Enunciate the fundamentals of Pluralism as propounded by Leibnitz. 15

SECTION—C

5. Explain in detail the philosophical assumptions of Empiricism that treats experience as the source of Reality. 15
6. What is meant by Intuitionism ? Discuss its characteristics in length. 15

SECTION—D

7. What is meant by Existence Precedes Essence ? Explain. 15
8. What are the fundamental assumption of Logical Positivism ? Discuss. 15

SECTION—E

9. Answer the following :

- (i) What is Metaphysics ?
- (ii) Define Knowledge.
- (iii) Why knowledge is considered to be a virtue ?
- (iv) Define Materialism.
- (v) Define Mechanical Materialism.
- (vi) Define Monad.
- (vii) Explain Monism.
- (viii) Explain Rationalism.
- (ix) Explain Existentialism.
- (x) Explain Pragmatism.

4×10=40

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਕੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਪੱਛਮੀ ਤੱਤਮੀਮਾਂਸਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਮੀਮਾਂਸਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
2. ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—ਅ

3. ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਅਤੇ ਦਵੈਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 15
4. ਨਿੰਬਾਨਿਟ੍ਰਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਬਹੁਲਵਾਦ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—ੲ

5. ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਭਵਵਾਦ ਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

6. ਅੰਤਰਗਿਆਨਵਾਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—ਸ

7. 'ਅਸਤਿਤੱਵ ਸਾਰ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 15
8. ਤਾਰਕਿਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕਵਾਦ ਦੀ ਮੂਲਭੂਤ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—ਹ

9. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :
- ਤੱਤਵ ਮੀਮਾਂਸਾ ਕੀ ਹੈ ?
 - ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
 - ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਦਾਚਾਰ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
 - ਭੌਤਿਕਵਾਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
 - ਯੰਤਰਿਕ ਭੌਤਿਕਵਾਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
 - ਮੋਨਾਦ (Monad) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
 - ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 - ਕਾਰਣਵਾਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 - ਸੱਤਾਨਾਸ਼ਵਾਦ (Enistentialism) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 - ਵਿਵਹਾਰਵਾਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। $4 \times 10 = 40$

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰत्यੇਕ ਖਾਗ ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਨਕਰ ਸਬੀ ਮੇਂ ਸੇ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਯਾ 9 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

ਭਾਗ—ਕ

- ਪਞਚਮੀ ਤਤਵਮੀਮਾਂਸਾ ਤਥਾ ਜ਼ਾਨ ਮੀਮਾਂਸਾ ਕੇ ਸੁਦ੍ਰੋਂ ਤਥਾ ਚਿੰਤਾਓਂ ਕੀ ਵਿਸਤਾਰਪ੍ਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
- ਆਦਰ੍ਯਵਾਦ ਕੇ ਵਿਭਯਕ ਔਰ ਵਸਤੁਨਿਠ ਰੂਪੋਂ ਕਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਰਨਨ ਕਰੋ। 15

भाग-ख

3. अद्वैतवाद तथा द्वैतवाद के मध्य अंतरों को उजागर करो। 15
4. लिबनिट्ज द्वारा प्रस्तावित बहुलवाद के बुनियादी सिद्धांतों का वर्णन करो। 15

भाग-ग

5. वास्तविकता के स्रोत के रूप में अनुभव को मानने वाले अनुभववाद की दार्शनिक मान्यताओं की विस्तारपूर्वक व्याख्या कीजिए। 15
6. अंतरज्ञानवाद से क्या अभिप्राय है ? इसकी विशेषताओं की विस्तृत चर्चा करो। 15

भाग-घ

7. 'अस्तित्व सार का मार्गदर्शन करता है' से क्या भाव है ? 15
8. तार्किक सकारात्मकवाद की मूलभूत मान्यताएं क्या हैं ? चर्चा करो। 15

भाग-ङ

9. निम्नलिखित के उत्तर दें :
- (i) तत्वमीमांसा क्या है ?
- (ii) ज्ञान को परिभाषित करो।
- (iii) ज्ञान को एक सदाचार क्यों माना जाता है ?
- (iv) भौतिकवाद को परिभाषित करो।
- (v) यांत्रिक भौतिकवाद को परिभाषित करो।
- (vi) मोनाद (Monad) को परिभाषित करो।
- (vii) अद्वैतवाद की व्याख्या करो।
- (viii) कारणवाद की व्याख्या करो।
- (ix) सत्तानाशवाद (Existentialism) की व्याख्या करो।
- (x) व्यवहारवाद की व्याख्या करो। 4×10=40